

1. DEL: PESMI

Dragotin Kette: Na trgu

- **O avtorju:** Bil je pomemben predstavnik slovenske moderne. Umrli je zelo mlad (pri 23 letih) zaradi jetike.
- **Kaj se dogaja:** Lirski subjekt (pesnik) ponoči stoji na novomeškem trgu in opazuje mir. Vse spi, le voda v vodnjaku šumi in veter se poigrava z njo. Ta nemirna voda je prispodoba za pesnikovo nemirno srce, ki ne more zaspiti, ker hrepeni po deklici Angeli, ki medtem mirno spi.
- *Opomba: Podoknica, Verzi oblike vodnjaka, kapljic.*

Janez Menart: Nežnost v mraku

- **O avtorju (1929–2004):** Pesnik in prevajalec, znan po preprostem in jasnem jeziku ter tradicionalnih pesniških oblikah.
- **Kaj se dogaja:** Pesem opisuje intimen večer dveh zaljubljenцев. Ob poslušanju radia in poljubih pesnik začuti popoln mir. Zunanji, hrupni svet z vsemi skrbmi v tem trenutku izgine. Ljubezen mu daje varnost in trdnost – oprijemlje se je tako močno kot morje skal.
- *Opomba: Govori, da je ljubezen kot morje.*

Maja Vidmar: Če boš klical

- **O avtorici (1961):** Sodobna slovenska pesnica, ki v pesmih pogosto in brez predsodkov raziskuje intimne odnose, erotiko in čutnost.
- **Kaj se dogaja:** Lirski subjekt (ženska) nagovarja svojega partnerja in ga ostro svari pred nezvestobo. Pove mu, da če bo "klical drugo" (če jo bo prevaral), bo s tem uničil njuno iskreno povezanost. Njena vdana ljubezen in poljubi se bodo spremenili v neomajno grožnjo in jok – prevara pomeni dokončen konec ljubezni.

2. DEL: ZGODBE / PRIPOVEDI

Josip Jurčič: Sosedov sin

- **O avtorju (1844–1881):** Pisatelj in časnikar, avtor prvega slovenskega romana (Deseti brat). Veliko je pisal o slovenskem kmečkem življenju.
- **Celotna obnova zgodbe:** Bogat in trmast kmet Smrekar izve, da njegova hči Franica ljubi sosedovega revnejšega fanta Štefana. To zvezo ostro prepove. Franica zaradi zlomljenega srca hudo zboli in skoraj umre. Oče se prestraši in popusti, hčeri pripelje Štefana, nakar dekle hitro ozdravi. Zgodba se konča s spravo in poroko.
- **1. odlomek (Oče in hči):** Oče Smrekar besen in nasilen obračuna s Franico. Sili jo klečati, ji grozi, jo sprašuje po božjih zapovedih in ji ostro prepove vse stike z "beraškim sinom" Štefanom.
- **2. odlomek (Povezani v težki preizkušnji):** Franica zelo zboli in zdravnik obupa nad njenim življenjem. Smrekar ob postelji obmolkne in se zlomi od krivde. Da bi rešil hčer, pošlje po Štefana.
- **3. odlomek (Konec dober ...):** Opisuje stanje leta kasneje. Stari Smrekar se je pomiril s situacijo. Sprejel je zeta in uživa z vnukom. Konec je srečen in spravljen.

Marjan Rožanc: Ljubezen

- **O avtorju (1930–1990):** Slovenski pisatelj, ki je veliko del posvetil življenju in odraščanju na obrobju Ljubljane (v predmestjih). Knjiga Ljubezen je kratek avtobiografski roman, za katerega je prejel nagrado Prešernovega sklada.
- **Celotna obnova zgodbe:** Roman opisuje dečkovo (Marjanovo) odraščanje in dozorevanje v Ljubljani med 2. svetovno vojno. "Ljubezen" v naslovu ne pomeni le romantične ljubezni, ampak predvsem Marjanov odnos do ljudi, spoznavanje spolnosti, soočanje z nasiljem, lakoto ter razumevanje surovosti sveta okoli njega.
- **1. odlomek (Ali je to res vse?):** Marjan odkriva skrivnosti spolnosti, ko opazuje prijatelje in bere pisma. A doživi razočaranje; sprašuje se, ali so "gola telesa in kratki užitek" res vse, kar ljubezen ponuja, saj je pričakoval nekaj bolj vzvišenega in skrivnostnega.
- **2. odlomek (Fantovski ponos):** Prikazuje kruto realnost vojne – lakoto. Marjan fehtari za kruh pri sosedu, a ta se iz njega posmehuje in ga žali ("Saj vam da Nemec!"). Prikazan je zlomljen fantovski ponos in razočaranje zaradi vojne.
- **3. odlomek (Konec otroštva):** Dogaja se takoj po vojni. Marjan gre do taborišča na Teharjah in v koloni ujetnikov (domobrancev) zagleda nekdanjega prijatelja. Čeprav čuti močno sočutje in obžalovanje ob pogledu na poškodovanega fanta, zadrži svoja čustva zaradi neusmiljene vojne in politične realnosti. To spoznanje surovosti sveta dokončno konča njegovo otroštvo.

Ivan Tavčar: Cvetje v jeseni

- **O avtorju (1851–1923):** Zelo ugleden ljubljanski odvetnik in dolgoletni ljubljanski župan. V svojih delih je pogosto prikazoval lepoto rodne Poljanske doline in preprostost kmečkih ljudi v kontrastu z mestom.
- **Celotna obnova zgodbe:** Starejši mestni odvetnik Janez obišče sorodnike na kmetih in se tam zaljubi v mlado kmečko dekle Meto. Meta mu ljubezen vrača. Ko Janez skrivaj kupi posestvo in Meti nepričakovano ponudi zakon, ta doživi tako hud naval sreče, da ji odpove srce in mu umre v naročju.
- **1. odlomek (Na najlepšem ljubljanskem vrtu):** To je okvirna pripoved. Mestna gospoda na vrtu debatira, ali je mogoča "velika ljubezen" tudi v starejših letih. Janez jim začne pripovedovati svojo zgodbo z Meto, da bi jim to dokazal.
- **2. odlomek (Pri Presečnikovih na Jelovem brdu):** Opisuje Janezovo bivanje na kmetiji in vaško dogajanje, kot je na primer luščenje fižola v hiši. Spoznavamo preprosto in zdravo kmečko življenje ter like, kot sta Danijel in Liza.
- **3. odlomek (Zavest sreče):** Tragični vrhunec zgodbe. Janez ostane sam z Meto in ji prizna, da je kupil kmetijo, nato pa jo vpraša: "Kdo ti naj gospodinji? Oženim se." in ji ponudi zakon. Meta ga vsa iz sebe objame, nato pa ji od prevelikega veselja počasi počasi srce.

PREGLED AVTORJEV IN DEL

AVTOR / PISATELJ	NASLOV DELA	KLJUČNE INFORMACIJE O AVTORJU
Josip JURČIČ	Sosedov sin	Pisatelj in časnikar. Napisal je prvi slovenski roman (Deseti brat). Veliko je pisal o kmečkem življenju.
Ivan TAVČAR	Cvetje v jeseni	Ugleden ljubljanski odvetnik in župan. V delih pogosto prikazuje lepoto rodne Poljanske doline.
Marjan ROŽANC	Ljubezen	Slovenski pisatelj, ki je delo posvetil življenju na obrobju Ljubljane. Za ta avtobiografski roman je prejel nagrado Prešernovega sklada.
Dragotin KETTE	Na trgu (Pesem)	Pomemben predstavnik slovenske moderne. Umrl zelo mlad (pri 23 letih) zaradi jetike.
Janez MENART	Nežnost v mraku (Pesem)	Pesnik in prevajalec, znan po preprostem in jasnem jeziku ter tradicionalnih pesniških oblikah.
Maja VIDMAR	Če boš klical (Pesem)	Sodobna slovenska pesnica, ki v pesmih pogosto in brez predsodkov raziskuje intimne odnose, erotiko in čutnost.